

Proje Çocuklarla Nereye Kadar?...

Günümüzde anne babalar çocukları daha 8 aylıkken onlara uygun programlar oluşturmaya başlıyor. Buna "aşırı anne babalık" adı veriliyor; her türlü programla zamanı tıka basa doldurulan proje çocuğa da "aşırı programlanmış" çocuk deniyor. Aşırı kaygılı anne babalık, çocukları günümüzde giderek daha fazla mutsuz kılıyor. Kimi anne babalar kendi eksikliklerini çocuklarında tamamlamaya çalışıyor, kimileri de her yönden başarılı, on parmağında on marifet olan çocuklar hedefliyor. Bu yüzden çocuklar daha küçük yaşta birden fazla spor ya da müzik dalıyla ilgilenmeye başlıyor, ancak anne babalar çocuklarını bu dallara yönlendirirken çocukların isteklerini ve yeteneklerini göz ardı edebiliyor.

Televizyonun ve medyanın bu kadar etkin olmadığı dönemlerde insanlar daha olumlu ilişkiler kurabiliyordu. Anne baba ve çocuk, büyükanne, büyükbaba ve diğer akrabalarla daha çok iletişim halindeydi. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte her şey hızlandı, bu sayede işlerimizi çabucak halledebilir olduk, ama kendimizin ve yetiştirdiğimiz neslin sevgi, saygı ve bağlılık gibi kavramlarla ilişkisi zayıfladı, diğer bireylerle iletişimimiz olumsuz yönde etkilendi.

Günümüzde anne adayları daha hamile kalmadan önce ilaçlar, vitaminler içmeye başlıyor. Hamilelik esnasında çocuğun gelişimine uygun diyetler uygulanıyor. Anne karnındaki bebek hissettiği için klasik müzik dinleniyor. Anne babalar, bebek için önemli olan ne ise, hangi etken bebeği daha sağlıklı kılacaksa onu uyguluyor. Kısacası doğacak bebek hayata mükemmel olarak hazırlanmak isteniyor. Bu kadar uğraş çocukların hayatta sağlıklı, akıllı, başarılı ve kariyer sahibi bireyler olabilmesi için veriliyor. Ne var ki hayatta mükemmel olan bir şey yok. Çocuklar da anne babalar da hiçbir zaman mükemmel olamaz. Çünkü hayatta insanların karşısına her şey çıkabilir. Bu tip hazırlıklar gereklidir, ama yeterli değildir. Doğumdan sonrası da en az önceki kadar önemlidir. Hazırlıklar yapılır, önlemler alınırken hayatta mükemmel diye bir şey olmadığı, önemli olanın mevcut koşulları en iyi şekilde değerlendirmek olduğu daima akılda tutulmalı, tüm planlar buna göre yapılmalı ve uygulanmalıdır ki anne baba ve çocuk hayatlarını sürdürürken en düşük seviyede yıpransınlar.

Çocuklarının her şeye sahip olmasını isteyen anne babalar çoğu zaman şartlarını zorlayarak çocuklarına türlü olanaklar yaratır; böylece çocuklarının sağlıklı, mutlu, başarılı ve uzun bir ömür süreceğini düşünür. Bu düşüncenin aksine hiç bir çocuğun fiziksel, zihinsel gelişimi, güzel, uzun bir hayat geçirmesi pahalı oyuncaklara, en yeni ürünlere doğrudan bağlı değildir. Bunca tüketim yerine çocukla geçirilen vakit, beraber yenen yemekler, çocuğa öğretilen değerler, aktarılan kültür ve birlikte oynanan oyunlar çocuğun gelişiminin en üst düzeyde olmasını sağlar. Çok fazla olanak sağlanan çocuklar ise genelde gerektiği gibi gelişemez ve ileride şımarık ve memnuniyetsiz yetişkinler olabilir.

Her bireyin kendine zaman ayırmaya ihtiyacı vardır. Çocukların ve çevredekilerin isteklerine gereğinden fazla yoğunlaşmak, kendini ve eşini görmezden gelmek, çocukların hayatını kusursuz bir şekilde devam ettirmeye çalışmak, çocuklara verdiği kadar anne babaya da zarar verir. Önemli olan bir denge kurmaktır. Anne ve babanın kendilerine zaman ayırması, birlikte bir aktivite yapmaları bile kendilerine olan güvenlerini tazelemelerini, rahat bir nefes almalarını sağlayacaktır. Kendilerine zaman tanıyan anne babalar çocuklarına da zaman tanımış olur.

Hedef çocuklara her şeyi hazır vermek değil, kendi ayakları üzerinde durmayı öğretmek olmalıdır. Çocuklar, dış dünya ile karşılaştıklarında, kendi ayakları üzerinde durabilecek, zorluklardan güçlenerek çıkabilecek şekilde yetiştirilmelidir. Çocuk ailesinde tartış-

malar olabileceğini, sorunların zaman zaman öfkelenerek, üzülmeye de olsa konuşarak, saygı çerçevesi içerisinde çözülebileceğini görmelidir. Ailedeki problemler saklanırsa, çocuk ileride bir sorunla karşılaştığında bu sorunun üstesinden nasıl en sağlıklı şekilde geleceğini bilemez. Gerekirse uzmanlardan destek almak bu noktada önemlidir. Burada bilinmesi gereken, uzmanların size önerilerde bulunabileceği ancak ev içine müdahale edemeyeceği gerçektir. Çocuğu en iyi tanıyanlar anne ve babadır. Karşısındakinin ne istediğini çok iyi anlayan, onunla iletişim kurabilen kişiler kendisinin ve ailesinin uzmanı olabilir.

Anne babaların her şeyi kontrol altında tutamayacaklarının farkında olması gerekir. Çocuklarının hayatlarındaki her şeyi kontrol altına almaya çalışırlarsa, çocuklar ileride kendi sorunlarıyla baş edemeyen bireyler olur. Bu yüzden çocuklar biraz büyümeye başladığında kendi hayatlarının sorumluluğunu almaya başlamaları gerekir. Tabii ki bu anne babaların gözetimi altında olmalıdır. Örneğin, ödevini kendisi yapmak yerine, annesine ya da babasına yaptıran bir çocuk derslerinde başarılı olamaz. Anne babalar belki çocukları kırık not almasın diye bunu yapar, ama bu tutum çocuğun ileride sorumluluklarını üstlenmemesine yol açacaktır.

Anne babaların çoğu, bir şeyi çok istedikleri ve bunun için çok çalıştıkları zaman istedikleri her şeye sahip olabileceklerini düşünür. Bu çocukları için istedikleri şeyler için de geçerlidir. Çocukları için istediklerini gerçekleştirmek üzere çok çalışırlar. Böylece çocuklar da gerçekte kim olduklarını anlayamadan, anne babalarının istekleri doğrultusunda şekillenir.

Aslında günümüz insanı “kontrol” odaklıdır. Kontrol edemediği, öngöremediği durumlara karşı tahammülü azalmıştır, çünkü bilim ve teknoloji her geçen gün daha da ilerlemekte ve günlük hayatımızın içine girmektedir. Zamanımızın felsefesi şu: “Sen gerekeni zamanında yap, isteklerinin gerçekleşmemesi için hiçbir sebep yok”. Böyle olunca yenilgilere, zayıflıklara, yaşlanmaya, kontrol altına alamadığımız olgulara tahammülümüz azalmıştır; bu bireylerin nasıl anne babalar olduklarına da yansır.

Çocukların anlamlı ve dolu bir yaşama sahip olmaları için gerekli olan şey onlara bir ideal kazandırmaya çalışmaktır, çünkü ideali olan bir insan vatana, millete, insanlığa zaten faydalı olacaktır. Kendinden emin bir birey olmak ancak bir ideale sahip olmakla mümkündür.

Çocukların ailelerinden öğrenmesi gereken öncelikli kavramlar daha çok ahlaki ve insani değerlerdir. Somut kavramların çoğu bilimsel içerikli kitaplardan, gazetelerden, dergilerden öğrenilip öğretilir, fakat çocuklar asıl öğrenmeleri gereken soyut kavramları ancak önlerindeki modeller sayesinde içselleştirip özümseyebilir. Çünkü soyut kavramlar ucu açık, her topluma, her kültüre göre değişiklik gösteren kavramlardır. Bu kavramlar çocuklara kazandırılırken kendileri ve toplum için en verimli sonuçları doğuracak yolların da gösterilmesi gerekir.

Hangimiz çocukken özgürce dışarıda, açık alanlarda, evlerimizin bahçelerinde oyun oynamanın tadını unuttuk? Ama çocuklarımız sosyal, duygusal ve bilişsel alanlardaki gelişimlerine katkıda bulunacak bu etkinliklerden tamamen uzakta büyüyor. Çocuk dışarıdayken, anne babasının gözetiminden uzakta, gerektiğinde risk alarak, keşfederek ve karşılaştığı sorunlara kendi başına çözümler bulmaya çalışarak büyür. Tabii çocuğun arkadaşlarının ve yaşanılan çevrenin önemini belirtmeden geçemeyiz.

İnsan ilişkilerinden beklentisi olmayan, güvenlik ve kontrol saplantısı olan kültürlerin, çocuk gelişimi üzerindeki olumsuz etkisi kaygı verici. Günümüzde çocuklar evlere hapsolmuş, kendi oyunlarını kuracak üretkenliği olmayan, pasif ve ilgisiz varlıklar haline geldi. Hayal güçleri erken yaşta tanıştıkları ve hayatlarının doğal bir parçası olan televizyonla ve bilgisayar oyunları ile işgal edilmiş halde. Ayrıca televizyondaki reklamlar sayesinde ticari birer figür olarak algılanıyor, filmler sayesinde kaba kuvvete teşvik ediliyor ve bazı sorumsuz yayınlar sayesinde de travmalar yaşayabiliyorlar. Asıl önemli olan nokta ise tüm bunların tekrar tekrar yaşanıyor olması.

Birçok yazar kendi çocukluğuna duyduğu özlemi nostaljik bir şekilde kitaplarında ifade ederken şimdiki çocukların yaşamlarına ait değişimleri de sorguluyor. Bazı-

ları modernleşmeye ilişkin endişeler taşıyan bazı yazarlar kibirli, inatçı, “materyalist” ebeveynleri suçluyor.

Uzmanlar çocukların zihinsel sağlığının da dikkate değer ölçüde bozulduğunu ifade ediyor. UNICEF gibi kurumlar bu konuda alarm vermiş durumda. Daha yakından bakıldığında çocukların sadece çok mutsuz değil stresli olduğu da görülüyor. Çocukların davranış normlarını ve toplumun değerlerini öğrenmeleri ve özümseyebilmeleri için yetişkin rol modelleri gerekli. Ebeveynleriyle gerektiği kadar zaman geçirmeyen çocuklar, doğal olarak nasıl davranmaları gerektiğini de öğrenemiyor. Bazı temel değerlerin içselleştirilmesi de ancak kaliteli bir iletişim ve tutarlı bir yaklaşım ile mümkün.

2006 yılının Eylül ayında bir grup uzman, “modern hayat çocuklarda daha fazla depresyona yol açıyor” başlığı altında ortak bir bildiri yayımladı. Bu uzmanlara göre çocuklar “çöplük” haline gelmiş global kültür yüzünden zarar görüyor. Modern hayat gelişmeleri için gerekli şeyleri sunmuyor. Örneğin hazır yemekler, oyunlar, ekrana bağlı eğlence, onlara hayatı birinci elden yaşama ve deneyim elde etme şansı tanımıyor.

Günümüzde bazı ebeveynler eşyaları, ilişkilerden daha çok önemseyebiliyor. Her zaman son nesil çocukların bir önceki nesilden daha zor olduğu söylenir. Aslında asıl önemli olan çocukların yaşamlarını etkileyen sorunların tam olarak ne olduğunu belirleyebilmektir. UNICEF’in yaptığı çalışma çocuk mutluluğunu ilk kez altı farklı alanda inceledi. Bu alanlar maddi, sağlık, güvenlik, eğitim, arkadaş ve aile ilişkileri olarak sıralanıyordu. Yapılan araştırmalarda Avrupada gençliği en zor durumdaki ülkenin İngiltere olduğu bulundu. Araştırmaya göre 15 yaşındaki gençlerde alkol kullanımı, kavga ya dahil olma ve uygunsuz cinsellik en çok İngilterede görülüyor. Uzmanlar bunun nedeninin gençlerin aileleriyle ilişkilerinin kopuk olmasına bağlıyor.

Uluslararası sağlık kuruluşları gençlerin ruh sağlığı hakkında da kaygılı ve doğru adımlar atılmazsa gençleri patlamaya hazır bir bombadan farksız bir gelecek beklediğini vurguluyor. 1991-2001 yılları arasında İngilterede gençler arasında kendine zarar verme ve yeme bozukluğu gibi davranış

bozukluklarının %70 arttığı gözlemlendi. Bu ürkütücü bir sonuç.

Mutsuzluk, belirli bir oranda, çocukların doğadan ayrı düşmesinden kaynaklanıyor. Halbuki çocuklar, dışarıda doğayla baş başa kalarak, oyunlar sayesinde yeni keşifler yaparak, çıplak elle çekirge yakalayıp, ağaçlara tırmanarak, düşüp kalkarak, hayal dünyalarını çok geliştirebilirler. Ama artık günümüzde çocuklara dış dünyayı keşfetmeleri için daha az özgürlük veriliyor. Şüphesiz yanlarında büyükleri olmadan sokakta ya da parklarda oynamaları artık riskli. Araştırmalar son 30 senede çocukların sokakta bağımsız şekilde vakit geçirme oranlarının büyük ölçüde azaldığını gösteriyor. Örneğin 1971'de İngiltere'deki 7-8 yaş grubu çocukların %80'i okula kendi başlarına giderken, 1990'da bu oran %9'a düşmüş. Aynı eğilim ABD'de de görülüyor. Yapılan araştırma sonuçlarına göre annelerin %70'i çocukken hergün dışarıda oyun oynamışken, onların çocuklarının sadece %30'u günümüzde dışarıda oyun oynuyor.

Çocukların sokakta geçirdiği zaman azalırken, ebeveynler tarafından yapılandırılan ve kontrol altına alınan oyunların oynadığı boş zamanlar artıyor. Günümüzde çocukların yaşamlarındaki neredeyse tüm alanlar uzmanların ya da yetişkinlerin kontrolü ve müdahalesi altında. Çocuklarının güvenliği ve gelişimi için aşırı endişeli anne ve babalar, çocuklarının tüm etkinliklerini takip etmek ve çocuklarının da bu etkinliklerde en üstün başarıyı elde etmesini istiyorlar.

David Elkind'e göre Amerika'da son on yıl içinde çocukların bir hafta içindeki boş zamanları 12 saat azalmışken, organize edilmiş spor programlarının süresi iki katına çıkmış. Çocuğun istekleri de göz önünde bulundurularak boş vakitlerin nasıl geçirileceğini hep beraber planlamak yerine, çocuğun anne baba tarafından yapılan programa uyması bekleniyor. Bu da çocukların keşfetmeyi ve risk almayı öğrenmesini engelliyor.

Yeni doğanların hayatları bile daha en baştan, bazen takıntılı diye bile nitelendirilebilecek anne babalar tarafından programlanıyor. Bebekler için hazırlanan eğitim-öğretim programları sektö-

rünün çok genişlemiş olması bize bunu gösteriyor. Bu tür programların bebekleri bilişsel açıdan geliştirdiği düşüncesi aslında yanlış anlaşılıyor; çünkü zaten bebekler ve erken dönem çocuklarda zihinsel gelişim hızı en üst düzeydedir. İş sadece bu tarz programların ve oyuncak setlerinin satın alınmasıyla da bitmiyor; ABD'de anaokulu öncesi çocuklara haftada 30 dakikalık dersler veren kurumlar var. Bu kurumlarda çocuklara kelimeler ezberletilip üzerine kelime yazılı kartlarla alıştırmaya yaptırılıyor. Bilim adamları, o yaşta üzerine kelime yazılı kartları tanımanın okuma sayesinde olmadığını ve güvercinlerin bile bunu yapabileceğini belirtiyor.

Ebeveynler, çocuklarını sorumluluk ve inisiyatif alma konusunda cesaretlendirmiyor. Kendilerinden onay almadan hiç bir işe başlamalarını istemiyorlar. Çocuklar büyükleri için gereken hamleleri yapamıyor. Bunun nedeni de ebeveynlerin çocuklarının -uzmanlar ve popüler akımlar tarafından da desteklenen- çok kırılabilir olduğu inancı. Bunun sonucunda bazı çocuklar hayatları boyunca psikolojik, sosyal ve duygusal tehditlerle yeterince baş edemiyor. "Proje çocuklar" hayatın gerçekleri karşısında tuzla buz oluveriyor.

Yapılan bir araştırma yetişkinlerin, çocukları yanlarında bir yetişkin olmadan dışarı çıkarılsa kaçırılacakları endişesini yaşadığını ve sokağı tehlikeli bulduğunu ortaya koydu. Tabii ki böyle bir risk her zaman var. Tehdidin farkında olalım, ancak bunun çocuklarımızın özgürlük alanını çok fazla kısıtlamasına da izin vermeyelim.

11-14 yaşları arasındaki gençlerle yapılan bir araştırmanın sonucuna göre gençlerin zaman geçirmeyi en sevdiği yerlerin başında arkadaşlarının evleri geliyor. Daha sonra merkezi caddeler, kafeler, parklar ve alışveriş merkezleri geliyor. Bu alanların çoğu güvenlik görevlileri olan, kendilerini güvende hissettikleri yerler. Fakat gençlerin bir kısmı da anne babalarının kontrolünden uzak, özgür olabilecekleri yerleri, örneğin terk edilmiş binaları, tünelleri tercih ediyor.

Gelişen teknoloji sayesinde yuva ve bakım evlerinde çocuklarını izleyen ebe-

veynler, ilerleyen senelerde "koruma" niyetiyle ergen yaştaki çocuklarının özel hayatına da aşırı müdahale edebiliyor. 2007'de yapılan bir araştırma, İngiltere'deki ailelerin yarısının, çocuklarının internetteki hareketlerini izlemek için ajan sitelerden destek aldığını gösteriyor. Çocuklarımızı tehlikelerden korumaya çalışırken, bireysel alanlarının sınırlarını aşmamaya, özel hayatlarına müdahale etmemeye de özen göstermemiz gerekir.

Psikolog David Elkind çocukların yetişkin organizasyonu olmadan da güvenli bir şekilde oyun oynayabileceğini ve anne babaların risksiz oyunlar için ısrarcı olmaması gerektiğini söylüyor. Çünkü ileride karşılaşacakları sorunlarla baş etmeyi öğrenebilmeleri için çocukların zorluklarla karşılaşmalarıyla başa çıkmayı öğrenmesi gerekir.

Anne babalar çoğunlukla ebeveyn olmanın dünyanın en zor işlerinden biri olduğunu söyler. Peki nasıl bazı anne babalar ebeveynlik işini yüzlerine gözlerine bulaştırmıyor? Acaba gerçekten de hiç zorlanıyorlar mı, hiç yılmıyorlar mı?

Bebekliğin ilk senelerinin çocuğun gelişimi açısından çok önemli olduğunu hemen hemen herkes bilir. Sue Gerhardt 2004 tarihli *Why Love Matters: How Affection Shapes a Baby's Brain* adlı kitabında "zor bebek" diye bir şey olmadığını aksine "zor ebeveyn" olduğunu ifade eder. Zor ebeveynleri ise "ihmkalkâr" ve "çok müdahaleci" ebeveynler olarak ikiye ayırır. Ebeveyn ihmkalkârıyla gelişen bir bebeğin ileride problemlili bir birey olacağını vurgulayan Gerhardt, böyle bireylerin depresyona, bağımlılığa ve anoreksia gibi ciddi hastalıklara yatkınlığının da arttığını belirtmiştir. Gerhardt, bu durumu kaos kuramına benzetir. Ona göre, başlangıçta küçük görünen farklılıkların etkileri çok büyük olabilir. Son dönem terapi tekniklerinde, çocuklukta ve gençlikte yaşananların yetişkinlikte yeniden anlamlandırılması teşvik edilmektedir. Böylece kişinin kendisi ve dış dünya ile ilgili temel bakış açıları bir uzmanın rehberliğinde daha işlevsel ve verimli olarak kullanılabilir bir hale getirilebilir. Yeniden adlandırmanın gerçekleşebilmesi için kişinin böyle bir isteğinin olması ve belli bir farkındalık düzeyine sahip olması gerekir.

Çocukluğun ilk üç yılı, ilerideki davranış modellerinin temelini oluşturur. Bu kadar kısa bir zamanın doğru kullanılması sayesinde, sağlam temelli bir duygusal, zihinsel ve sosyal dünyaya sahip olunabilir.

Son araştırmalar sinirbilimin beynin gelişimine etkisi hakkında önemli adımlar atmıştır. Bilindiği üzere bebeğin ilk yıllarında sınırsız nöral yollar güçlü köprüler kurar, bu süreci budanma süreci takip eder. Yani bazı işe yaramaz köprü ve bağlantılar budanıp atılarak, yola daha işlek köprü ve bağlantılarla devam edilir. Fakat sinirbilim sinaps bağlantılarını yaşadığımız deneyimlerle nasıl şekillendiğini hâlâ tam olarak açıklayamamaktadır.

Anne ve babalar yeni deneyimler edinme ve yeni yaşantılarla tanışma konusunda zaman zaman çocuklarına zarar verebilecek kadar hassas davranabiliyor. Dışarısını çocukları için sadece risklerle dolu bir yer olarak görüp, çocuklarına da öyle gösterebiliyor. Bu da beynin yeni uyaranlarla karşılaşarak farklı yol, bağlantı ve köprüler inşa etmesini zorlaştırıyor. Daha az uyaran, beynin daha az gelişmesi demek; bu da çocuğun hayatında karşılaşabileceği bazı zorluk ve tehlikelere önceden hazır olamaması gibi bir sonuç getiriyor.

10 ve 11 yaşlarındaki 1000 çocukla yapılan bir ankette, çocuklardan kendileri için güvenli ve güvensiz alanları söylemeleri isteniyor. Trafik, yabancılar arasında kaybolmak, trenler ve terör çocukların “tehlike” olarak algıladığı alanların başında geliyor. Çocuklar için trafiğin tehlikeli bir alan olarak algılanması anlaşılabilir bir şey ve ileride trafikte dikkatli olmalarını sağlayabilir. Fakat neden bu kadar çok yabancıdan korkan çocuk var, hangi imge onları yabancılardan uzaklaştırıyor? Araştırmada bir kız kendini evinin bahçesinde güvende hissettiğini belirtiyor, buna sebep olarak ise bahçede yabancıların olmadığını ve kendisini alamayacaklarını söylüyor. Tabii ki çocuklarımızı dünyanın tehlikelerinden korumalıyız, ama böyle olması için acaba çocuklarımızın her gördükleri yabancıyı potansiyel tehlike olarak mı değerlendirmesi gerekir? Çocuklarımıza bu algıyı vermiş olmakla, dışarısını tamamen güvensiz bir yer haline getirmiş olmuyor muyuz?

Çocuklarımıza ayırt edebilmeyi, farklılıkları fark etmeyi öğretmemiz gerekiyor. “Hiç bir yabancıyla konuşma” diyerek onları sosyal ortama, sosyalleşmeye karşı duyarsız hale getirmiş oluyoruz.

Çocukların çevreyle iletişime geçmeye ihtiyacı vardır, her yabancıyı potansiyel tehlike olarak görmek çocuğu pasifleştirir. Çocuğa durumun tam olarak öyle olmadığı anlatılmalı, hatta bazı zor durumlarda yabancıların yardıma koştuğu da belirtilmelidir. Başkasından yardımseverlik görmeyen çocuk, ileride kendi çevresine karşı da aynı duyarsızlığı gösterir.

Bu durumda sadece ebeveynlerin tutumunun değil çevrenin de çok büyük etkisi var. Örneğin kalabalık yerlerde fotoğraf çekenlere bile artık kuşkuyla bakıldığı, “fotoğrafta ben de çıkarsam ve bu daha sonra kötüye kullanılırsa” gibi endişelerin duyulabildiği bir toplumda yaşıyoruz. Bu algının değişmesi ancak büyüklerin endişelerinin azalması ve çocuklarına “gerçek dünyayı” sunmasıyla mümkündür.

Günümüz kültürünün özelliklerinden biri de çocuğuna yanlış davranan başka ebeveynlere gerektiğinde öğüt vermiyor, veremiyor olmak ve yardıma ihtiyacı olan bir çocuk gördüğümüzde yanına yaklaşmaktan korkmaktır. Yapılan bir araştırmada katılımcıların neredeyse yarısı tanımadıkları çocukların sıkıntılı anlarında yardıma gitmeyeceklerini belirtmiş, buna sebep olarak da başkalarının algısından çekinmelerini öne sürmüştü. Dörtte birinin ise “hiç orali olmam” demesi de bir kere daha toplumda dayanışma algısının bittiğini, birbirinden ürken, başkası hakkında sürekli kötü düşünen ve bu kötü düşüncenin aynı şekilde kendisine de yoneltileceği korkusuyla herkesten izole olan, duyarsız insan tiplerinden oluşan bir toplum oluştuğunu gösteriyor. Öyleyse hangi yol bizi ileri götürebilecek?

Çocukları sürekli denetleyerek onlara aslında iyilik yapmış olmuyoruz. Çocukları dünyayla baş edebilecekleri bir düzeye getirebilmek için onlara güvenmeli ve çevremize de o güveni vermeliyiz. Ama tabii bu noktada etkisi olanlar sadece ebeveynler değil. Medya da bu du-

rumun giderek kötüleşmesine yol açıyor. 1940’lı, 50’li hatta 70’li yıllarda çocukların sokakta güven içinde oynayabileceği alanlar vardı, fakat şu anda böyle güvenli ortamlar yok. Bunu çocuklar da hissediyor. Eğer kendimizi insanoğluna yakın bilip daha pozitif bir bakış benimsersek, içimizdeki felaket habercisinin ve kuşku-cu tarafın sesi hayatımıza hâkim olamaz. Böylece çocuklarımıza, dışarıdaki risklere rağmen, dış dünyada da mutlu olabileceğini gösterebiliriz.

Sonsöz

Bir çocuğun büyümesi kozasından çıkmaya çalışan kelebeğin çabasına benzer. Yoruluyor, sıkıntı çekiyor diye kozasından anne ve babasının yardımıyla çıkan bir çocuğun kanatlarında ileride uçabilmek için güç olmaz.

Çocuğunu çok fazla koruyan, sürekli üstüne düşen, ilgisiyle boğan ebeveynlerin çocukları daha sonra kendilerine ait bir dünya kurmakta güçlük çeker.

Ebeveynlerin çocuklarına karşı sorumluluğu, onlara bağımsız bir hayat kurabilmeleri için gereken özellikleri kazandırır. Onları hastalıklı bir şekilde koruyup her türlü riskten uzak tutmak, çocuklara bir yarar sağlamaz. Başka bir açıdan bakıldığında modern çağ çocukları, kaygılı bile olsalar, daha bilinçli ve ilgili ailelerde yetişiyor. Çocuklara biraz izin vermeli, dünyaya güvenmelerini sağlamalı, başkalarıyla oynamaları ve kendi kararlarını kendilerince almaları için fırsat tanımalıyız. Bir rehber niteliğinde, gerektiğinde ve ihtiyaçları olduğunda ellerinden tutmalı, onları daha güzel bir dünyaya hazırlamalıyız. Türlü türlü etkinlik için oradan oraya çekeştirilen “proje çocuklar” çocukluklarını yaşayamadan huzursuzluğa ve depresyona yeniliyor. Bırakalım her varlık kendi doğallığında büyüsün. Çocuklar da.

Kaynaklar

- Crane, W., *Reclaiming Childhood, Letting Children Be Children in Our Achievement-Oriented Society*, Henry Holt and Co., 2003.
Rosenfeld, A., Wise, N., Coles, R., *The Over-Scheduled Child: Avoiding the Hyper-Parenting Trap*, St Martin’s, 2000.
Elkind, D., *The Hurried Child: Growing Up Too Fast Too Soon*, Perseus Books, 2001.
Gerhardt, S., *Why Love Matters: How Affection Shapes a Baby’s Brain*, Routledge, 2004.